

Mili milovníci přírody!

Právě držíte v rukou průvodce, který se stane vaším společníkem při výletě po 9 kilometrů dlouhé naučné stezce přes přírodní památku Hranící meandry Odry v Bohumíně až téměř k jejímu soutoku s řekou Olší. V průvodci na vás čeká dohomady 17 zastávek plných zajímavostí o meandrech. Na trase naučné stezky pak najdete 6 informačních tabulek s leteckými snímkami jednotlivých úseků řeky. Na nich nechybi popisy přírody a fotografie významných živočichů, rostlin a hub. K odcípku i k úkrytu před rozmarý počasí jsou na stezce nainstalovány 3 dřevěné koliby. Součástí stezky je i návštěva kapličky Pustyně, která je kulturní památkou.

Dear nature fans!

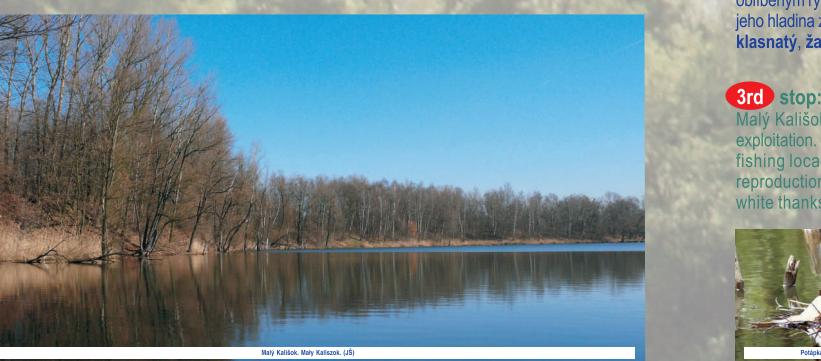
You are just keeping in your hands a new guide that can become your partner for the trip of the 9 kilometres long nature trail through the natural monument of the boundary meanders of the river Odra in Bohumín, almost to its confluence with the river Olše. In this guide there are mentioned altogether 17 interesting stops full of matters of interest regarding the river meanders that you can get to know and that are waiting for your discovery. There are as well six information boards with aerial photographs of the river sections placed on the nature trail and subtitled by descriptions and photographs of important animals, plants and fungi. For your possible relax as well as a shelter from the severe weather, there are three wooden huts installed on the trail. A part of the trail can be a visit of the chapel named Pustyně that has been proclaimed a cultural monument.

Přírodní památka Hranící meandry Odry má rozlohu 131,6 hektaru a zahrnuje 7,5 kilometru dlouhý úsek řeky Odry s pěti velkými zákrutami, jehož středem probíhá česko-polská státní hranice. Součástí meandrů jsou na pravém břehu přilehlé lužní porosty, louky, omá puška a také čív vodní plochy – mrtvé rameno Odry u loděnice (1,5 ha) a jezera Malý Kališok (5 ha), které vzniklo po těžbě štěrkopísku. Území je z geologického hlediska tvoreno čtvrtovorními sedimenty, povodňovými hlínami, jíly a štěrkem. Ve střední Evropě jsou podobné oblasti přirozeně meandrujících toků s průměrnými ročními průtoky nad 40 m³/s již vzácné.

Tis natural monument of boundary meanders of the river Odra occupies an area of 131.6 hectares and includes a 7.5-kilometer-long segment of the river Odra with five large curves, whose centre is formed by the Czech-Polish border. Just on the right river's bank, as a part of meanders, there are spread neighbouring floodplain forests, meadows, arable land and two water areas – abandoned Odra meander by the docks (1.5 ha) and lake Malý Kališok (5 hectares) that arose from the gravel exploitation. The area, from the geological point of view, consists of Quaternary sediments, flood slays, clays and gravels. In Central Europe, other similar areas with the naturally meandering streams and average annual flows over 40 m³/s are already scarce.

Meandry můžete navštívit jak pěšky, tak na kole, anebo dokonce v lodi. Každý způsob má své kouzlo. Záleží tedy jen na vás, jaká varianta vás zlátká. Jednu výhodu cyklistů ale na rozdíl od pěších mít budou. Nebudou se muset vracet od brodu u řeky Olše po stejně trase zpět, ale využijí cyklostezku z Kopytova do Bohumína, popřípadě mohou pokračovat v projížďce proti proudu řeky Olše. Vodáci si mohou v létě splout meandry v kánoích či raftech. Ty si mohou vypůjčit v městské půjčovně lodě ve Starém Bohumíně. Doplout mohou buď za soutok Odry s Olší do Zábelkova, anebo si plavbu mohou prodloužit až do Krzyżanowic.

Meanders can be visited both on foot and by bike, or even by boat. Each of these ways keeps its peculiar charm. It is just up to you which of those ways you will be intrigued. Nevertheless, there is one advantage that cyclists have unlike the pedestrians. They will not have to return back from the ford of the river Olše, following the same path, but they can use a bike lane leading from Kopytov to Bohumín, eventually they may continue going upstream. In the summer time, watermen can go down the meanders in canoes or rafts. Those can be rented from the city boats rental in Starý Bohumín. Watermen can either sail till the confluence of the rivers Odra and Olše in Zábelkov, Poland or their boating can be extended up to Krzyżanowice, Poland.

Malý Kališok, Malý Kališok, (JZ)

Malý Kališok je umělé jezero, které vzniklo při těžbě štěrkopísku. Díky čisté vodě se Kališok stal oblíbeným rybářským revirem. Je také vhodným místem pro jamu rozmnožování obojživelníků. V květnu jeho hladina zblíží kálužníku okrouhlému. Z dalších vodních rostlin zde nalezneme také stolistek klasnatý, žabník jitrocelový a leknín bělostný.

3rd stop: Malý Kališok
Malý Kališok is a man-made lake created during the gravel exploitation. With its pure water, Kališok has become a popular fishing location. It is also a convenient place for the spring reproduction of amphibians. In May, its water surface turns white thanks to Water buttercups.

Potápka rohatá, Pérez dvouzubý, (JZ)

From other aquatic plants there can be also found the Spiked water-milfoil, Narrowleaf and the White water-lilly.

1. zastavení: Kaplička Pustyně ☕ 🏠

První zastavení naučné stezky začíná ve Starém Bohumíně u kapličky svatého Kříže, které se lidově nazývá Pustyně. Kaplička v těchto místech stojí zřejmě od roku 1733. Současný název Pustyně si vysloužila soutoku s řekou Olší. V průvodci na vás čeká dohomady 17 zastávek plných zajímavostí o meandrech. Na trase naučné stezky pak najdete 6 informačních tabulek s leteckými snímkami jednotlivých úseků řeky. Na nich nechybi popisy přírody a fotografie významných živočichů, rostlin a hub. K odcípku i k úkrytu před rozmarý počasí jsou na stezce nainstalovány 3 dřevěné koliby. Součástí stezky je i návštěva kapličky Pustyně, která je kulturní památkou.

1st stop: Chapel Pustyně ☕ 🏠

The first stop of this nature trail starts in Starý Bohumín by the chapel of the Holy Cross that is popularly called Pustyně. This chapel has been possibly placed there since 1733. The chapel earned its current name Pustyně due to an hermitage that was built next by in 1756. It was built by two Bohuminian hermits who used to live there. In 1782, the friary where both hermits belonged to was cancelled by the imperial order and at the same time also all hermitages were closed down. The hermitage in Bohumín disappeared in the second half of the 19th century. Only the chapel was preserved. Therefore, the first informative board is placed there where the information regarding natural attractions of the surrounding agricultural landscape can be found.

2. zastavení: Nástupní místo pro vodáky ☕ 🏠

Výchozím místem naučné stezky je nábřeží za protipovodňovou hrází mezi starým hraničním mostem do polských Chalupek a limnigrafem, což je kultář stavba v majetku Povodí Odry na měření stavu 1905 až 1973 všechny městské koupaliště. Podobná monitorovací stanice je i na protějším polském břehu. V roce 2011 vzniklo na Odře za hraničním mostem nástupní místo pro vodáky. Další nástupní místo je na Odře u Antošovické lávky v Bohumíně-Pudlově a na řece Olši za mostem ve Věřňovicích.

2nd stop: Starting point for watermen ☕ 🏠

The starting point of the nature trail is a river bank behind the flood-protection embankment between the old bridge leading to the Polish border and Chalupy. The starting point of the nature trail is a river bank behind the flood-protection embankment between the old bridge leading to the Polish border and Chalupy and a limnigraph (water-level recorder) that is a round building owned by the Odra River Watershed Authority and measuring levels of water flows in the river Odra. In the past, there used to be a gravel monitoring station is on the opposite Polish bank of the river. In 2011, a starting point for watermen was established on the river Olše behind the border bridge. Another starting point on the river Odra is at Antošovická lávka (footbridge) in Bohumín-Pudlov and in Věřňovice on the river Olše.

3. zastavení: Malý Kališok

Malý Kališok je umělé jezero, které vzniklo při těžbě štěrkopísku. Díky čisté vodě se Kališok stal oblíbeným rybářským revirem. Je také vhodným místem pro jamu rozmnožování obojživelníků. V květnu jeho hladina zblíží kálužníku okrouhlému. Z dalších vodních rostlin zde nalezneme také stolistek klasnatý, žabník jitrocelový a leknín bělostný.

3rd stop: Malý Kališok

Malý Kališok is a man-made lake created during the gravel exploitation. With its pure water, Kališok has become a popular fishing location. It is also a convenient place for the spring reproduction of amphibians. In May, its water surface turns white thanks to Water buttercups.

Potápka rohatá, Pérez dvouzubý, (JZ)

From other aquatic plants there can be also found the Spiked water-milfoil, Narrowleaf and the White water-lilly.

4. zastavení: Protržený meandr

Na konci krátké odbocky naučné stezky k Odře nás zajme výhled na rozsáhlé štěrkové lavičky. Jsou to naplaviny zeminy z prvního meandru, který vyměl až do této místa dopravil říční proud. Šíji meandr protrhla v roce 1997 povodeň a tím se eroze nárazových břehů ještě zintenzivnila. Nejcennějším živočišným druhem je v této oblasti slíďák břehový – velmi vzácný pavouk, který se v Česku vyskytuje jen v několika místech. Musíme se proto spokojit pouze s výhledem na tyto štěrkové náplavy, protože kdybychom na ně vstoupili, zničili bychom norky, v nichž samičky slíďáku pečují o svá mláďata.

4th stop: Ruptured meander

At the end of the short turning on the nature trail leading to the river Odra our eyes can be captured by an extensive view over the gravel banks. These represent just the alluvial soil of the first meander that was eroded and shifted there by the river's current. The meander's neck was broken in 1997 by the flood and therefore the erosion of those crash banks was intensified. The most valuable animal species in this area is the Wolf Spider – a very rare spider, which occurs only in several places of the Czech Republic. Therefore, we have to be satisfied only with a view on the gravel alluvial banks, because if people stepped on there, they would destroy the nests where females of the Wolf Spider take care of their young.

5. zastavení: Vrbina

Nivu Odry pokrývá v těchto místech periodicky zaplavovaný, tzv. měkký, lužní les Vrbina. Ve starých dutých kmenech topolů černých a stromovitých vrb hnízdí morčáci velcí. Brzo na jaře se listí stromů 1905 až 1973 všechny městské koupaliště. Podobná monitorovací stanice je i na protějším polském břehu. V roce 2011 vzniklo na Odře za hraničním mostem nástupní místo pro vodáky. Další nástupní místo je na Odře u Antošovické lávky v Bohumíně-Pudlově a na řece Olši za mostem ve Věřňovicích.

5th stop: Vrbina

Odra's floodplain is covered on these areas by periodically flooded, so-called soft floodplain forest known as Vrbina. In the old hollow trunks of the Lombardy poplar and willows build their nests Goosanders. Soon in spring, not covered by leaves of the trees space yet, the ground is why there is a stream flowing out of the meander, whose waters afterwards flow into the river Odra. In the brushwood, there are hidden Common Toads, Brown Jumpers and Agile Frogs. Likewise the trees felled by the European beaver, here as well as can be seen some food residues and excrements left by European otter.

5th stop: Vrbina

Odřa's floodplain is covered on these areas by periodically flooded, so-called soft floodplain forest known as Vrbina. In the old hollow trunks of the Lombardy poplar and willows build their nests Goosanders. Soon in spring, not covered by leaves of the trees space yet, the ground twinkles by a yellow carpet of blooming spring Pileworts, Yellow gagea and the Windflower. Later the place turns white because of white blossom of Ramsons and the Sauce alone.

6. zastavení: Na kopci

U ústí potoka z mrtvého ramene se nalézá klidná říční zátoka s poměrně velkou hlbkou. Vznikla díky zpevnění břehu kamením, což mělo zabránit přesouvání toku směrem k Schulzovu kopci mezi vodami. V roce 2010 zanesly tento nejšíří úsek toku naplaveny a při nízkém stavu vody se zde vyskytuje říční ostrov. V lokalitě často pokouší se střílet rybáři.

6th stop: On the top of a hill

The hill between the river Odra and lake Velký Kališok was formed by the soil backfill during the gravel-sand exploitation. Although, at the end of the last century, this hill was a place of the far horizons view, nowadays it is largely covered by randomly grown trees. Populations of Winged Grasshoppers and the Dragonfly alba live here and in the summer time. The Six-spot Burnet can be found there on flowers as well. In the forests along the water reservoir apart from Birch boletus and Orange-cap boletus also rare Poplar boletus can be found.

7. zastavení: Loděnice

Těžba štěrků na Kalíšku zahájil v roce 1936 kopytovský sedlák Josef Kalisch. Štěrk se nalézá v podleďovcové rýze, která je široká asi 300 metrů a táhne se přes Dolní Lutyně až k Beskydám. V roce 1969 byla u Kalíšku zahájena výstavba loděnice. Nejpouštější osobnost bohuminského jachtingu byl Richard Konkolski, když v roce 1972 absolvoval závod z Anglie do Ameriky. Po jeho ukončení pokračoval sám v plavbě kolem světa.

7th stop: The Dock-yard

The gravel exploitation on lake Kalíšek began in 1936 by the farmer from Kopytov – Josef Kalisch. Gravel is found in a subglacial gutter that is about 300 meters wide and extended through Dolní Lutyně to the Beskyd mountains chain. In 1969, the construction of dock-yard started by lake Kalíšek. The most popular yachting personality from Bohumín has been Richard Konkolski, who in 1972 took part in a race from England to America. After completion of this contest he went alone by his yacht on the round the world voyage.

8. zastavení: Mrtvé rameno

Mrtvé rameno Odry vzniklo protřímením říčního ramene povodni v roce 1966. Ústí do něj propouštěcí zařízení z Velkého Kalíšku, a patnáct díky tomu vytéká z ramene potok, jehož vody se krátce nato vlévají do Odry. V potocích se ukryvají ropuchy obecné, skokani hnědi a skokani štíhlí. Nalezneme zde rovněž stromy pokácené bobrem evropským a zbytky potravy a trusu vydry říční.

9. zastavení: Zátoka

Bývalý přístav na řece Odře poblíž silnice mezi Šunychlem a Kopytovem se ještě nachází v katastrálním území Nového Bohumína. V dobovém tisku se však dočteme o kopytovském přístavu. V roce 1975 vypluly z přístavu čtyři lodě s nákladem, další tři pak na jaře 1976. Při jarní plavbě 12. března 1976 se musel zvýšovat nízký stav řeky připoštěním z přehrad. Další plavby se už proto kvůli nedostatečným průtokům nekonaly.

10. zastavení: Schulzův statek

Leží na nejsevernějším výběžku Starého Bohumína. V písemných pramenech o něm najdeme zmínku poprvé v roce 1480, ale v současné době jsou v mistří vlastní ruiny. V roce 2007 byla u Kalíšku zahájena výstavba loděnice. Nejpouštější osobnost bohuminského jachtingu byl Richard Konkolski, když v roce 1972 absolvoval závod z Anglie do Ameriky. Po jeho ukončení pokračoval sám v plavbě kolem světa.

10th stop: The Schulz farm

It is situated at the northernmost hook of Starý Bohumín. The written sources for the first time mention this farm in 1480, but currently there are just old ruins instead of the former farm. In the floodplain forest vegetation can be seen European badgers, Red foxes and Raccoon dogs. In the summer time there can be seen the Woodpecker gray, Fieldfare, Eurasian jay, Hooded crow and entire range of other species.

11. zastavení: Přístav

Bývalý přístav na řece Odře poblíž silnice mezi Šunychlem a Kopytovem se ještě nachází v katastrálním území Nového Bohumína. V dobovém tisku se však dočteme o kopytovském přístavu. V roce 1975 vypluly z přístavu čtyři lodě s nákladem, další tři pak na jaře 1976. Při jarní plavbě 12. března 1976 se musel zvýšovat nízký stav řeky připoštěním z přehrad. Další plavby se už proto kvůli nedostatečným průtokům nekonaly.

11th stop: Abandoned meander

This abandoned meander was formed by breaking of a meander neck during the flood in July 1966. The transmitting device from the lake Velký Kališok flows into this abandoned meander, and apparently it is why there is a stream flowing out of the meander, whose waters afterwards flow into the river Odra. In the brushwood, there are hidden Common Toads, Brown Jumpers and Agile Frogs. Likewise the trees felled by the European beaver, here as well as can be seen some food residues and excrements left by European otter.

12. zastavení: Na výhídce

Po proudu Odry a při vstupu na odbocu na řece Olše se vede výhídka. Na řece Olše se nachází městská koupaliště. Na výhídce se vede výhídka proti výmílni a podél jeho břehu byl navršen val ze stavební suť. Prostor mezi osadou Kopytov a řekou Odrou a řekou Olše až po jejich soutoku bývá v turistických

16. zastavení: Brod přes Olši

Zde trasa naučné stezky přes meandry končí. Brod sloužil dříve povozům polských rolníků k přístupu na jejich polnosti. Ve druhé polovině 20. století zde vzniklo stanoviště tzv. malého hraničního styku. Lidé ho ovšem využívali minimálně. V plánech se tu počítá s výstavbou lávky přes Olši, která by umožnila okružní trasu a návrat do Bohumína přes polskou část meandrů.

16th stop: The ford crossing

Herein, the route through the meanders nature trail ends. The ford previously used to serve to carriages of Polish farmers to access their fields. In the second half of the 20th century, herein a post serving to the local border traffic was established. People used it, however, minimally. Within the urban plan, the construction of a footbridge over the river Olše is considered, that would allow the round tour and return back to Bohumín throughout the Polish part of meanders.

17. zastavení: Soutok

Soutok řek Odry a Olše s nadmořskou výškou 195 metrů je nejnižším místem Slezska i celého Moravskoslezského kraje. V jeho blízkosti byl v roce 2004 nalezen hraniční kámen z roku 1742. Na samotném ostrovku soutoku si můžeme prohlédnout svědectví dřívějších regulací toků – kamennou desku s polským nápisem „1937 vykonal Wojewódzki zarząd wodny w Cieszynie“.

17th stop: Confluence

The confluence of the rivers Odra and Olše with its altitude of 195 meters represents the lowest point of the whole Moravian-Silesia region. In its proximity, a border stone was found in 2004 dated back to 1742. At the very headland confluence visitors can see an evidence of previous flow control – stony plate with the Polish inscription: „1937 vykonal Wojewódzki zarząd wodny w Cieszynie“.

ZÁSADY PRO POBYT V MEANDRECH:

- Chovetejte se, prosím, tisí, ať nerušíte ptáky a zvěř.
- Nikde netábořte a nerozdělávejte oheň.
- Odpadky nedohazujte, odnásejte si je, prosím, s sebou.
- Nevstupujte na štěrkové a pískové náplavy. Hnízdi a žije tam chránění živočichové.
- Chovetejte se tak, aby se z meandrů mohly radovat i další generace.

DĚKUJEME.

PRINCIPLES FOR THE VISITORS BEHAVIOUR IN MEANDERS:

- Behave, please, quietly, when not disturbing birds and beasts.
- Neither camp out nor make a fire.
- Do not throw litters, always carry them away, please.
- Do not walk on gravel and sand alluvial. There are many protected creatures nesting and living.
- Behave in such way so that even the next generations may also enjoy the treasury of these meanders.

THANK YOU.

UPOZORNĚNÍ:

Trasa bývá v některých ročních obdobích a v deštivém počasí místy neschůdná.
Na odoberky vstup jen na vlastní nebezpečí.

CAUTION:

Route is within some season and due to rainy weather in some places impassable.
The turning entrance is just at your own risk.

Projekt Naučná stezka v přírodní památce Hraniční meandry Odry je spolufinancován z prostředků Moravskoslezského kraje.

Vydalo město Bohumín v roce 2011.

Autoři textu: Lucie Balcarová, Jiří Šuhaj, Překlad: Henryka Bittmar.

Foto: Lucie Balcarová (LBa), Dušan Boučný (DB), Lukáš Boučný (DB), Michal Gruchala (MG), Lukáš Kania (LKa), Dana Klúčková (DK), Libor Kríšica (LK), Nikola Liberová (NL), Martin Mandák (MM), Jiří Spáčil (JS), Jiří Šafář (JŠa), Jiří Šuhaj (JŠ).

Grafické zpracování: Dana Klúčková – Vanesta, Bohumín.

This project of The Nature Trail within the Natural monument of boundary meanders of the river Odra is co-financed from financial sources of the Moravian-Silesian Region.

Published by the City of Bohumín in 2011.

Authors of the texts: Lucie Balcarová, Jiří Šuhaj. Translation: Martina Bielanová.

Photos: Lucie Balcarová (LBa), Dušan Boučný (DB), Lukáš Boučný (DB), Michal Gruchala (MG), Lukáš Kania (LKa), Dana Klúčková (DK), Libor Kríšica (LK), Nikola Liberová (NL), Martin Mandák (MM), Jiří Spáčil (JS), Jiří Šafář (JŠa), Jiří Šuhaj (JŠ).

Graphics and Design: Dana Klúčková – Vanesta, Bohumín.

LEGENDA MAPY:

- naučná tabule
- ▲ odpočívka
- trasa naučné stezky
- GPS lokace naučné tabule
- vodácká tabule ve Starém Bohumíně
- naučná tabule na nám. sv. Floriána v Kopytově (nejmenší nám. v ČR)

- 1 kaplička Pustýně
- 2 Nástopní místo pro vodáky (info tabule - vodácká + koliba)

- 3 Malý Kališok
- 4 Protržený meandr
- 5 Vrbina
- 6 Na kopci
- 7 Loděnice
- 8 Mrtvé rameno
- 9 Zátoka
- 10 Schulzův statek
- 11 Přístav
- 12 Na Baště
- 13 Náměstí Sv. Floriána v Kopytově
- 14 Na vyhlídce
- 15 Sikorovec
- 16 Brod přes Olši
- 17 Soutok

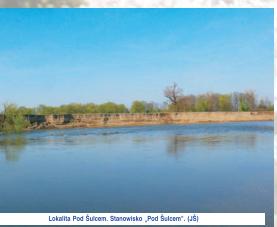
MAPS LEGEND:

- Informative Board
- ▲ Rest area
- Nature trail route
- GPS location of the informative board
- Watermen info-board at the boundary bridge in Starý Bohumín
- Info-board at St.Florián Square in Kopytov (the smallest square in ČR)
(The smallest square in the CR)

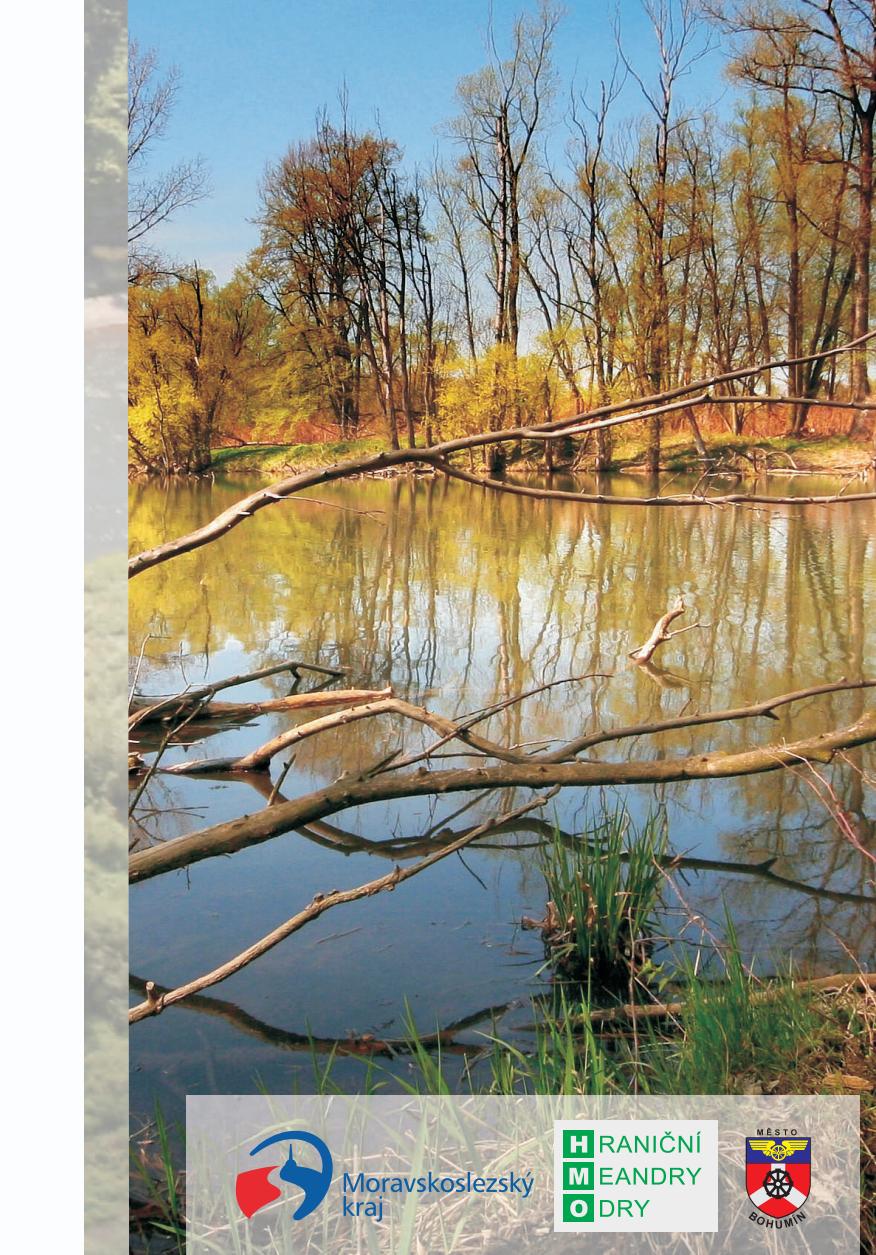
- 1 The Chapel Pustýně
- 2 Starting point for watermen
- 3 Malý Kališok
- 4 Ruptured meander
- 5 Vrbina
- 6 On the top of a hill
- 7 Docks-yard
- 8 Abandoned meander
- 9 Bay
- 10 Schulz farm
- 11 Port
- 12 Na Baště
- 13 Square of St.Florian in Kopytov
- 14 Na Vyhlídce
- 15 Sikorovec
- 16 Ford crossing on the river Olše
- 17 Confluence

www.mesto-bohumin.cz

www.meandryodry.wz.cz

Průvodce přes Hraniční meandry Odry
Guide through the river Odra meanders

H RANIČNÍ
M EANDRY
O DRY

